

Zitting 1982–1983

Goedkeuring van het op 15 juli 1982 te Parijs tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van de Europese Organisatie voor Telecommunicatiesatellieten «EUTEL-SAT» met Bijlagen en de bijbehorende Exploitatieovereenkomst, met Bijlagen (Trb. 1983, 96)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING¹**1. INLEIDING**

Reeds in de zestiger jaren bestonden er plannen voor de ontwikkeling van een telecommunicatiesatelliet door de Europese industrie. Deze ontwikkeling zou slechts zinvol zijn indien deze gevolgd zou worden door een periode van operationeel gebruik van de satelliet. De Europese PTT-administraties stonden hier aanvankelijk sceptisch tegenover. Wegens verplichtingen jegens het reeds in 1965 operationeel geworden mondiale INTELSAT-systeem² diende het werkingsgebied beperkt te blijven tot de Europese regio. Aangezien de te overbruggen afstanden daardoor relatief gering zijn, was het de vraag of een dergelijk systeem economisch levensvatbaar zou zijn. Toch werd in 1971 begonnen met deze ontwikkeling in het kader van de «Europese Organisatie voor Ruimte-onderzoek» (ESRO)³, een organisatie die in 1975 is opgegaan in het «Europees Ruimte Agentschap» (ESA)⁴.

Deze ontwikkeling geschiedde in nauwe samenwerking met de Europese PTT-administraties verenigd in de «Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications» (CEPT). In 1973 volgde een overeenkomst tussen ESRO en een aantal lid-staten (waaronder Nederland) voor het uitvoeren van een telecommunicatiesatellietenprogramma⁵. Na een eerste voorbereidende fase vond onder fase 2 van dit programma de ontwikkeling, bouw, lancering (in mei 1978) en beproeving plaats van de «Orbital Test Satellite» (OTS). De fase 3 omvat de bouw van twee operationele satellieten en de lancering van één hiervan met het doel deze ter beschikking te stellen van de potentiële gebruikers. Om een rendabele exploitatie van dit zogenoemde «European Communications Satellite» (ECS)-systeem mogelijk te maken was het noodzakelijk dat ESA de beschikbaarheid van het ECS-systeem voor een periode van tien jaar kon garanderen. Hiervoor zijn extra satellieten en lanceringen nodig. Het ESA-programma is daarom uitgebreid met een fase 3-bis⁶.

Voor de exploitatie van het ECS-systeem werd in 1977 door een aantal CEPT-administraties een voorlopige organisatie genaamd INTERIM EUTEL-SAT opgericht. De bedoeling was dat ten tijde van het operationeel worden van het ECS-systeem, hetgeen nu in 1983 wordt verwacht, de voorlopige organisatie vervangen zou worden door een definitieve organisatie. Eén van de aanbevelingen van de Algemene Vergadering van INTERIM EUTEL-SAT was dat de definitieve organisatie opgericht diende te worden door een verdrag tussen Staten. Van 3 tot en met 14 mei 1982 vond in Parijs ter

¹ Trb. 1983, nr. 96 ligt op de Bibliotheek ter inzage.

² Laatstelijk Trb. 1971, 34.

³ Laatstelijk Trb. 1980, 197.

⁴ Laatstelijk Trb. 1982, 110.

⁵ Laatstelijk Trb. 1980, 3.

⁶ Trb. 1981, 126 (blzz. 33 t/m 41), kamerstukken II 1981–1982, 17 306, nr. 1, blzz. 13 t/m 16.

zake een conferentie van gevolmachtigden plaats. Op deze conferentie is overeenstemming bereikt over het thans ter goedkeuring voorliggende Verdrag tot de oprichting van de Europese Organisatie voor Telecommunicatiesatellieten «EUTELSAT» en de bijbehorende Exploitatieovereenkomst.

Het Verdrag ligt open ter ondertekening te Parijs vanaf 15 juli 1982 tot de datum van inwerkingtreding.

Ingevolge artikel XXII van het Verdrag en artikel 23 van de Exploitatieovereenkomst zal de inwerkingtreding niet eerder plaatsvinden dan op 15 maart 1983 en dient dit uiterlijk 15 januari 1984 te gebeuren.

2. INTERIM EUTELSAT

De voorlopige Telecommunicatie Satellieten Organisatie «INTERIM EUTELSAT» werd opgericht door middel van een (privaatrechtelijke) overeenkomst tussen CEPT-administraties in mei 1977. Het doel was «het tot stand brengen, exploiteren en onderhouden van de z.g. ruimtesectoren van telecommunicatiesatellietensystemen en het sluiten van de daartoe noodzakelijke overeenkomsten in het bijzonder met ESA». De administraties die in een bepaald telecommunicatiesatellietensysteem wensten deel te nemen moesten een aanvullende (privaatrechtelijke) overeenkomst sluiten. Toentertijd was er sprake van twee systemen, te weten een telecommunicatiesatellietensysteem voor vaste radioverbindingen (het ECS-systeem) en een telecommunicatiesatellietensysteem voor maritiem-mobiele radioverbindingen (het MAROTS-systeem)⁷.

De aanvullende ECS-overeenkomst kwam tot stand in maart 1978. De aanvullende MAROTS-overeenkomst kwam tot stand in juli 1977 maar is inmiddels vervallen omdat ESA de MAROTS-satellieten, nu MARECS geheten, rechtstreeks verhuurt aan de mondiale INMARSAT Organisatie⁸.

INTERIM EUTELSAT telt momenteel 20 leden. Het financiële aandeel van de Nederlandse PTT in het ECS-systeem bedraagt 5,47%. INTERIM EUTELSAT is géén rechtspersoon. De Franse PTT-administratie is gemandateerd voor het verrichten van alle rechtshandelingen namens INTERIM EUTELSAT. De organisatie heeft de volgende organen: Een Algemene Vergadering, een ECS-Raad en een Algemeen Secretariaat dat in Parijs is gevestigd en dat momenteel ca. 70 medewerkers omvat.

Het ECS-systeem is ontworpen voor een capaciteit van 10 000 telefooncircuits tussen de internationale transitocentrales en voor het transport van twee televisieprogramma's tussen de leden van de Europese Radio Unie. In een (privaatrechtelijke) overeenkomst tussen ESA en INTERIM EUTELSAT van 15 mei 1979⁹ is vastgelegd dat ESA de levering, lancering en het onderhoud van satellieten verzorgt.

Het ECS-systeem wordt door ESA gegarandeerd voor een periode van tien jaar tegen een vaste jaarlijkse vergoeding door INTERIM EUTELSAT. In totaal zijn vijf satellieten gepland voor die periode. De eerste twee zullen in 1983 worden gelanceerd. Het aantal grondstations in Europa dat met de ECS gaat werken bedraagt ca. 15. Nederland zal voorlopig géén eigen grondstation bouwen, maar het verkeer routeren via het Belgische grondstation in Lessive. Inmiddels is besloten de ECS-satellieten met uitzondering van de eerste, zodanig te wijzigen dat er capaciteit beschikbaar komt voor z.g. «multiservices». (verkeer tussen vestigingen van ondernemingen via kleine grondstations). Deze capaciteit zal worden gecompenseerd met capaciteit gehuurd van de Franse PTT-administratie in de Franse telecommunicatiesatelliet Telecom I.

INTERIM EUTELSAT is ook betrokken bij de experimenten met de OTS op grond van een in januari 1979 gesloten (privaatrechtelijke) overeenkomst met ESA.

Ingevolge artikel XIV van de INTELSAT-Overeenkomst moest ten aanzien van zowel openbare als gespecialiseerde telecommunicatiediensten overleg worden gevoerd over de technische verenigbaarheid tussen het INTELSAT-systeem en het ECS-systeem. Bij de openbare internationale

⁷ Voor de volkenrechtelijke overeenkomst betreffende het MAROTS programma zie laatstelijk Trb. 1979, 24.

⁸ Zie ook Kamerstukken II, 1981-1982, 17 306, nr. 1, blz. 7 t/m 10.

⁹ De tekst van deze overeenkomst is in het kader van de goedkeuring van een aantal ESA overeenkomsten (kamerstukken II, 1981-1982, 17 306) reeds ter griffie van beide Kamers gedeponeerd ter kennisneming van de leden.

telecommunicatiediensten wordt daarbij tevens gelet op economische schade die deze dienstverlening toebrengt aan INTELSAT.

De coördinatieprocedure met INTELSAT heeft in april 1979 geleid tot een uitspraak van géén bezwaar van de kant van INTELSAT.

Nader overleg inzake de eerder genoemde uitbreiding van de omvang van deze diensten met z.g. «multiservices» heeft in oktober 1982 geleid tot een verklaring van «geen bezwaar» voor de periode tot en met 1988. Over de vraag of deze uitbreiding ook na 1988 geen bezwaren oplevert voor INTELSAT dient te zijner tijd nieuw overleg te worden gevoerd.

3. TOELICHTING OP HET VERDRAG EN OP DE EXPLOITATIEOVEREENKOMST

3.1. AARD VAN DE OVEREENKOMST

Het EUTELSAT-Verdrag is een (volkenrechtelijke) overeenkomst tussen Staten waarbij de Europese Organisatie voor Telecommunicatiesatellieten «EUTELSAT» wordt opgericht. De hiermee samenhangende Exploitatie-Overeenkomst is een (eveneens volkenrechtelijke) overeenkomst tussen Staten of door Staten aangewezen telecommunicatiebedrijven. Hierbij is dezelfde structuur gebezigd als bij de oprichting van twee gelijksoortige internationale organisaties te weten:

de Internationale Organisatie voor Telecommunicatiesatellieten «INTELSAT»¹⁰; en

De Internationale Organisatie voor Maritieme Satellieten «INMARSAT»¹¹.

Aangezien de zorg voor de telecommunicatie van land tot land kan verschillen is naast het Verdrag een afzonderlijke exploitatieovereenkomst nodig, waarin o.a. de financiële verplichtingen ten aanzien van de exploitatie worden vastgelegd.

Door het systeem van twee overeenkomsten is verder bereikt dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen de verantwoordelijkheden, rechten en verplichtingen van Staten als zodanig en die van de instanties in die landen die verantwoordelijk zijn voor de telecommunicatiediensten. Met het in werking treden van het Verdrag en de Exploitatieovereenkomst zullen de voorlopige INTELSAT/EUTELSAT-Overeenkomst en de aanvullende ECS-Overeenkomst hierdoor worden vervangen.

Hierna worden de ondertekenaars van het Verdrag aangeduid met «Partijen» en die van de Exploitatieovereenkomst met «Ondertekenaars». Romeinse cijfers verwijzen naar artikelen van het Verdrag, Arabische cijfers naar artikelen van de Exploitatieovereenkomst.

3.2. Doel en omvang der activiteiten

Volgens de Preambule van het Verdrag is het doel de voortzetting van de totstandbrenging van de ruimtesectoren van Europese telecommunicatiesatellietensystemen.

Onder de ruimtesector wordt volgens artikel I, onderdeel 9, verstaan de telecommunicatiesatellieten, alsmede de voor het functioneren daarvan benodigde installaties en uitrusting ten dienste van de plaatsbepaling, de telemetrie, het besturen, het controleren, het bewaken en soortgelijke faciliteiten. De omvang van de activiteiten wordt nader omschreven in artikel III. Wat het zeer algemene begrip telecommunicatie betreft wordt in navolging van INTELSAT onderscheid gemaakt tussen openbare telecommunicatiediensten en gespecialiseerde telecommunicatiediensten.

Onder openbare telecommunicatiediensten worden overeenkomstig artikel I, onderdeel k, verstaan vaste of mobiele diensten die beschikbaar zijn voor het publiek zoals telefonie, telex enz., maar ook transport van radio- en televisiesignalen (niet voor directe ontvangst). Onder gespecialiseerde

¹⁰ Zie Trb. 1972, 65.

¹¹ Zie Trb. 1978, 122.

telecommunicatiediensten worden overeenkomstig artikel I, onderdeel 1, alle overige telecommunicatiediensten verstaan waarin satellieten kunnen voorzien zoals radionavigatie, omroepdiensten, meteorologische diensten enz.

Volgens onderdeel a van artikel III is het hoofddoel van EUTELSAT het ontwerpen, het ontwikkelen, de bouw, de totstandbrenging, de exploitatie en het onderhoud van de ruimtesector van het Europese telecommunicatiesatellietstelsel (of de -systemen) met als primaire activiteit het beschikbaar stellen van de ruimtesector voor internationale openbare telecommunicatiediensten in Europa.

Hoewel de taak van INTERIM EUTELSAT in hoofdzaak beperkt is tot de exploitatie van de ruimtesector is de bovenstaande formulering met opzet zo ruim gekozen om aan te geven dat in feite al deze functies in de toekomst onder de verantwoordelijkheid van EUTELSAT vallen. Alle beslissingen inzake de ruimtesector voor openbare telecommunicatiediensten worden genomen door de Ondertekenaars in de Raad van Bestuur (artikel XII).

Anders ligt de zaak voor het gebruik van de ruimtesector voor gespecialiseerde diensten. Hoewel de Ondertekenaars in het algemeen hiervoor géén verantwoordelijkheid dragen, laat het Verdrag de mogelijkheid open dat EUTELSAT op verzoek en onder bepaalde voorwaarden deze diensten kan leveren. Hierbij is evenwel nadrukkelijk toestemming nodig van de Assemblée van Partijen (artikel IX, onderdeel a, sub iii).

3.3. Juridische status, zetel, privileges en immuniteiten

EUTELSAT moet als internationale organisatie kunnen handelen onder eigen naam, onafhankelijk van het rechtstelsel van welk land dan ook en bezit daarom rechtspersoonlijkheid (artikel IV).

Als zetel van de organisatie werd Parijs gekozen (artikel XVII, onderdeel a), onder andere omdat het Algemeen Secretariaat van INTERIM EUTELSAT reeds in Parijs is gevestigd en omdat Frankrijk bereid is om EUTELSAT privileges en immuniteiten te verlenen overeenkomstig die welke andere internationale organisaties (met name INMARSAT) genieten.

De privileges en immuniteiten die EUTELSAT zal genieten zijn in grote lijnen vastgelegd in artikel XVII, onderdelen b en c. Deze bepalingen zullen nog worden uitgewerkt in een Protocol. Dit Protocol zal ingevolge additioneel artikel XXI, eerste lid, onderdeel b, van de Grondwet, juncto artikel 62, eerste lid, onderdeel a, van de Grondwet naar de tekst van 1972 jo artikel 3 van de wet van 24 december 1947 (Stb. H 452) niet de goedkeuring van de Staten-Generaal behoeven.

3.4. Financiële zaken

Alle Ondertekenaars dragen bij in de kapitaalbehoeften van EUTELSAT en ontvangen terugbetalingen van kapitaal en compensatie voor het gebruik van kapitaal in evenredigheid met hun investeringsaandelen (artikel 4, onderdeel a).

De investeringsaandelen zijn gerelateerd aan het gebruik van de EUTELSAT-ruimtesector en worden periodiek vastgesteld. De initiële investeringsaandelen zijn vastgelegd in de bijlage B bij de Exploitatieovereenkomst (voor Nederland, 5,47%).

De som van de netto kapitaalbijdragen van de Ondertekenaars en van de lopende contractuele verplichtingen van EUTELSAT is gebonden aan een limiet, vooralsnog vastgesteld op 400 miljoen Europese rekeneenheden (ca. één miljard gulden) (artikel 5). Dit bedrag wordt voldoende geacht voor de eerste generatie van ECS-satellieten. Het Verdrag en de Exploitatieovereenkomst voorzien zelf in procedures voor de aanpassing van deze limiet (artikel 5). De ter zake door de Raad van Bestuur te nemen beslissingen vormen besluiten van (organen van) een volkenrechtelijke organisatie in de zin van artikel 92 van de Grondwet en zullen als zodanig niet de goedkeuring van de Staten-Generaal behoeven.

Alle gebruikers van de EUTELSAT-ruimtesector betalen gebruiksheffingen overeenkomstig artikel V, onderdeel e, waarvan de hoogte wordt vastgesteld door de Raad van Bestuur (artikel 8, onderdeel a). De ontvangsten van EUTELSAT worden voor zover zij toereikend zijn naar prioriteit aangewend overeenkomstig artikel 9, onderdeel a, voor:

- kosten van exploitatie, onderhoud en beheer;
- vorming van exploitatiefondsen;
- terugstorting van kapitaal aan de Ondertekenaars volgens een door de Raad van Bestuur vastgestelde amortisatieregeling;
- uitbetaling aan Ondertekenaars die zich hebben teruggetrokken;
- uitbetaling aan Ondertekenaars van het resterende saldo als vergoeding voor gebruik van kapitaal naar rato van hun investeringsaandelen.

De vergoeding voor het gebruik van kapitaal wordt door de Raad van Bestuur vastgesteld op basis van de rente op de kapitaalmarkt, daarbij rekening houdende met het risico van de investering in EUTELSAT (artikel 9, onderdeel b).

3.5. De organisatie

De structuur van de organisatie en de functies van de verschillende organen zijn vastgelegd in de artikelen VI tot en met XIII. EUTELSAT heeft de volgende organen:

- de Assemblée van Partijen;
- de Raad van Bestuur;
- een uitvoerend orgaan onder leiding van een Directeur-Generaal.

De Assemblée van Partijen bestaat uit alle Partijen. Iedere Partij heeft één stem. Besluiten worden als regel genomen met een meerderheid van tweederde. De Assemblée van Partijen heeft de bevoegdheid alle aspecten van EUTELSAT te behandelen voor zover zij de belangen van de Partijen raken, en voor zover deze niet volgens het Verdrag voorbehouden zijn aan een ander orgaan van EUTELSAT. Artikel IX vermeldt verder een aantal specifieke functies van de Assemblée.

De Raad van Bestuur bestaat uit alle Ondertekenaars. Iedere Ondertekenaar heeft een stemrecht overeenkomstig zijn investeringsaandeel met evenwel een maximum van 20%. Besluiten in de Raad van Bestuur worden als regel genomen door ten minste vier leden die over ten minste tweederde van het totaal aantal stemmen beschikken of door ten minste het totaal aantal leden van de Raad van Bestuur minus drie, onafhankelijk van het aantal stemmen dat deze bezitten.

Door deze besluitvormingsprocedure wordt enerzijds rekening gehouden met de belangen van de investeerders en anderzijds voorkomen dat slechts enkele leden een besluit kunnen blokkeren of forceren, alleen op basis van hun investeringsaandelen. Volgens artikel XI geldt voor een aantal bijzondere gevallen een hiervan afwijkende procedure. De belangrijkste functie van de Raad van Bestuur is de verantwoordelijkheid voor de ruimtesector van EUTELSAT. Artikel XII geeft verder een aantal specifieke functies van de Raad van Bestuur.

Het uitvoerend orgaan staat onder leiding van een Directeur-Generaal die de hoogste functionaris is en de wettelijke vertegenwoordiger van EUTELSAT. Hij handelt in overeenstemming met het beleid en de aanwijzingen van de Raad van Bestuur.

3.6. Aanschaffingen

Het aanschaffingsbeleid zoals dat in artikel XIV is geformuleerd is het resultaat van een op de conferentie bereikt compromis. Enerzijds is EUTELSAT een organisatie die een aanschaffingsbeleid moet kunnen voeren dat in het belang van de organisatie zelf is, maar anderzijds mag niet uit het oog worden verloren het doel dat de aan het ECS-programma van ESA deelnemende lid-staten voor ogen stond en waarvoor zij een aanzienlijk bedrag aan ontwikkelingskosten hebben betaald.

De tekst van artikel XIV impliceert dat bij vergelijkbare offertes met de industriële belangen van de Partijen rekening moet worden gehouden bij de toewijzing van contracten.

Bovendien werd op de conferentie een resolutie aangenomen waarin EUTELSAT en ESA gevraagd worden werkcontacten te onderhouden met het oog op een efficiënte uitvoering van de bestaande overeenkomsten tussen de organisaties en ter voorkoming van werkduplicatie.

3.7. Rechten en verplichtingen, andere ruimtesectoren

Onderdeel d van artikel XV verdient enige nadere toelichting. In verband met het toenemend oneigenlijk gebruik dat gemaakt wordt van telecommunicatiesatellieten, met name bij het ongeoorloofd aftappen van signalen, is in artikel 15, dat de toegang van grondstations tot de EUTELSAT-ruimtesector regelt, in feite ten overvloede vermeld dat onder grondstations wordt verstaan zend-stations, ontvang-stations of gecombineerde zend-ontvang-stations.

Artikel 23 van het Radioreglement van de ITU verplicht de Administraties maatregelen te treffen tegen ongeoorloofde interceptie van radio-communicatie niet bedoeld voor directe ontvangst door het publiek. Hoewel onderdeel d van artikel XV daardoor in feite overbodig is, werd het nuttig geacht de verplichting van de Partijen om zo nodig binnen hun jurisdicties maatregelen te nemen, expliciet te vermelden.

Artikel XVI is ontworpen naar analogie van artikel XIV van de INTELSAT-Overeenkomst, dat INTELSAT een zekere mate van bescherming geeft tegen andere internationale openbare telecommunicatiesatellietdiensten die INTELSAT economisch schade zouden kunnen berokkenen.

3.8. Wijzigingen

Met betrekking tot de wijzigingsregels vervat in artikel XIX van het Verdrag valt het volgende op te merken.

Wijzigingen van het Verdrag worden aangenomen door de Assemblée van Partijen en komen dus tot stand door middel van een besluit van een (orgaan van een) volkenrechtelijke organisatie. Voor het van kracht worden van de wijzigingen – voor alle Partijen – is echter vervolgens aanvaarding door tweederde van de lid-staten vereist. Dit aanvaarden is een rechtshandeling waardoor (eraan meegewerkt wordt dat) het Koninkrijk wordt gebonden aan een (wijziging van een) overeenkomst, en is dus gelijk te stellen met binden in de zin van artikel 91, eerste lid, van de Grondwet. Tot deze aanvaardingen voor het Koninkrijk zal dan ook ingevolge genoemde grondwetsbepaling niet kunnen worden overgegaan dan nadat de wijzigingen parlementair zullen zijn goedgekeurd. Het kan zich echter voordoen dat het Koninkrijk bepaalde wijzigingen niet of nog niet heeft aanvaard en dat deze toch ook voor het Koninkrijk verbindend worden, namelijk doordat zoveel andere lid-staten de wijzigingen hebben aanvaard dat de vereiste tweederde meerderheid is bereikt.

Als zich dat voordoet is niet alsnog parlementaire goedkeuring van de wijzigingen vereist, aangezien, doordat het vereiste van aanvaarding is komen te vervallen, artikel 92 van de Grondwet betreffende besluiten van (organen van) volkenrechtelijke organisaties dan van toepassing is. De binding vloeit in zo'n geval niet voort uit een nadere rechtshandeling van het Koninkrijk met betrekking tot het besluit, maar uit de bepaling van het Verdrag die de binding voor de niet aanvaardende staten voorschrijft.

Het voorgaande geldt ook met betrekking tot wijzigingen van de Exploitatie-overeenkomst, aangezien in artikel 22 daarvan een gelijksoortige regeling is neergelegd.

4. NEDERLANDS LIDMAATSCHAP

De Nederlandse PTT is een der 20 ondertekenaars van de voorlopige INTERIM EUTELSAT-Overeenkomst en van de aanvullende ECS-Overeenkomst. De redenen voor ondertekening waren:

- het belang dat de PTT hecht aan de toepassing van telecommunicatiesatellieten voor haar dienstverlening;
- de noodzaak dat een zo groot mogelijk aantal Europese administraties moet deelnemen en van het systeem gebruik moet maken, wil het economisch levensvatbaar zijn;
- het belang dat de Nederlandse regering hecht aan de telecommunicatiesatellietprojecten van ESA, zoals ook blijkt uit de nota «De ruimtevaart in de jaren '80» (kamerstukken II, 1981-1982, 17 294).

Aangezien EUTELSAT in eerste instantie het werk van INTERIM EUTELSAT gaat voortzetten en de overwegingen die geleid hebben tot de deelneming aan INTERIM EUTELSAT en de ECS-Overeenkomst ongewijzigd zijn gebleven, is partij worden bij het Verdrag en de Exploitatieovereenkomst gewenst.

Evenals bij INTELSAT en INMARSAT is in Nederland de PTT belast met de uitvoering van de Exploitatieovereenkomst. Met het oog daarop is, overeenkomstig artikel II, onderdeel b, de PTT door de regering aangewezen als ondertekenaar van de Exploitatieovereenkomst.

Op grond van het voorgaande zijn de overeenkomsten ondertekend onder voorbehoud van goedkeuring. Indien zou blijken dat het Verdrag en de Exploitatieovereenkomst in werking zouden treden vóórdat de Nederlandse goedkeuringsprocedure is afgerond, zullen alsnog tijdig verklaringen van voorlopige toepassingen worden afgelegd zoals bedoeld in onderscheidenlijk artikel XXII, onderdeel d en in artikel 23, onderdeel b. De reden hiervoor is het verzekeren van de continuïteit van de Nederlandse deelneming in EUTELSAT, omdat de voorlopige INTERIM EUTELSAT-Overeenkomst en de aanvullende ECS-overeenkomst beëindigd en vervangen worden door de nieuwe overeenkomsten.

5. Koninkrijkspositie

Gezien het regionale karakter van EUTELSAT zullen de onderhavige overeenkomsten voor wat het Koninkrijk betreft alleen voor Nederland gelden.

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
J. F. Scherpenhuizen

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
W. F. van Eekelen